

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

Випуск 16

Рівне-2009

„Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії”: Збірник наукових праць: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 16. – Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2009. – 313 с.

Збірка вміщує результати наукових пошуків з актуальних проблем української та світової історії, виголошені на I Міжнародній науково-практичній конференції молодих дослідників, аспірантів, магістрантів 9-10 грудня 2009 року (Рівне, РДГУ, історико-соціологічний факультет).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острогож);

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ);

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський);

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці);

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ);

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне)

Згідно постанови президії ВАК України часопис „Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії” визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 4 від 27 листопада 2009 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 15857-4329Р від 12.10.2009 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет

РОЛЬ “ПРОСВІТИ” У ПІДНЕСЕННІ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ СВІДОМОСТІ У 80-90-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

Духовне відродження та добробут українського народу залежить не тільки від розвиненої економіки країни, але і від інших, не менш важливих, змін у сферах буття: національній свідомості, культурі тощо. Національна самосвідомість як попередніх так теперішніх поколінь українців формувалася на основі моральних, етичних, педагогічних, політичних, суспільних та культурних чинників. Недаремно на сучасному етапі особливої актуальності набуває проблема формування історичної самосвідомості українського народу.

Вагомий внесок у формування свідомості українців зробила національна громадська організація “Просвіта”, яка була заснована 8 грудня 1868 року у м. Львові, такими відомими особистостями як Андрій Січинський, Йосип Заячківський, Анатоль Вахнянин. У всі часи просвітяни опікувалися духовними та культурними надбаннями нації, вели боротьбу за незалежність українського народу, а також на громадських засадах займалися культурно-просвітницькою діяльністю.

Так, І. Зуляк зазначає, що “Просвіта” посідала надзвичайно важливу роль в українському культурно-просвітньому русі, оскільки виконувала функцію збереження, активного розвитку й формування національної свідомості українців [1, 81].

В свою чергу Л. Бадєєва вважає, що культурно-духовне відродження неможливе без утвердження національної системи виховання. Формування людини-громадянина з високою національною гідністю, національним характером, складом мислення можна забезпечити тільки через систему національного виховання особистості, яке виростає на ідеях національної філософії, народних ідеалах і традиціях, звичаях і обрядах, тобто на культурно-історичному досвіді, здобутках народу багатьох епох, його морально-етичних цінностях [2, 10].

Новий етап відродження громадського життя українців, що розпочався наприкінці 1980-х початку 1990-х років, нерозривно пов'язаний з товариством “Просвіта”. У лютому 1989 року в Києві виникло Товариство української мови імені Тараса Шевченка (ТУМ), яке очолив Дмитро Павличко, а в жовтні 1991 року ТУМ було перейменовано у Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Т. Шевченка, головою якого став Павло Мовчан.

Відродження Рівненської “Просвіти” відбулося дещо раніше. Так, 27 вересня 1988 року у Рівному було створено перший в області осередок Товариства, це було перше в Україні товариство відновленої “Просвіти”, який очолив Василь Червоний. Діяльність товариства була спрямована “...на утвердження української національної ідеї, українського національного відродження, розвиток національної культури й традицій українського народу та піднесення його духовності і добробуту, формування національної свідомості” [3].

Тому, мета даної статті полягає у дослідженні діяльності товариства “Просвіти” Рівного у кінці 80-х – 90-х років ХХ століття.

На початку 1989 року такі товариства почали масово створюватися у всіх установах і на підприємствах області. 14 жовтня 1989 року у Рівненському міському будинку культури відбулася Перша обласна установча конференція ТУМ, у 1991 році ТУМ було перейменовано у Рівненське обласне товариство “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка, де головою обрано Бориса Степанишина. Статутом товариства була чітко окреслена основна мета його діяльності – відродження історичної пам'яті українського народу, формування національної свідомості.

За перший рік своєї діяльності товариством було проведено перше обласне свято рідної мови, Всеукраїнський День героїв Берестечка, святкування Шевченківських днів, організація книжкової виставки шевченкознавчої літератури, виставки рідкісних “Кобзарів”, здійснено виїзди з концертами козацьких і стрілецьких пісень до найвіддаленіших сіл Поліського краю.

З початку 90-х років ХХ століття почався процес національного відродження населення Рівненської області. Поступово відновили свою роботу філії товариства “Просвіти” у районах області: Дубенському, Костопільському, Сарненському, Здолбунівському, Дубровицькому, Клеванському, Острозькому, Заріччянському, Володимирецькому та ін.

Велика роль у відродженні “Просвіти” на території Рівненщини належить, як і колись, місцевій інтелігенції, найактивнішим і найсвідомішим людям серед яких, політики, лікарі, юристи, учителі, священики, поети – Й. Пацула, Б. Степанишин, Є. Шморгун, С. Мельничук, П. Йова, К. Шульжук, О. Волощук, М. Пшеничний, М. Поровський, П. Кралюк, Ю. Велігурський, М. Федоришин та багато інших.

Товариство “Просвіта” велику увагу приділяє національному вихованню молодого покоління українців. Протягом останніх років за ініціативи Рівненського об'єднання товариства “Просвіта” було проведено цілу низку різноманітних заходів – вшанування славетних українських письменників,

політичних діячів, митців, висвітлення пам'ятних дат нашої історії. До найбільш значних заходів слід віднести: Шевченківські дні, які проводяться щорічно у березні; літературно-мистецький вечір, присвячений дню народження Лесі Українки; відзначення ювілеїв Г. Сковороди, І. Котляревського, М. Рильського, О. Довженка, П. Куліша, Ніла Хасевича; літературні вечори приурочені Уласу Самчуку, Борису Тену; концерти до дня Незалежності України (серпень 1997–2009 рр.); урочистий вечір до 140-річчя товариства “Просвіта” (грудень, 2008 р.); відзначення 90-річчя утворення “Просвіти” Рівненщини (2007 р.); вечір пам'яті жертв політичних репресій та голодомору (листопад, 2008 р.); науково-мистецький захід приурочений до 160-річчя від дня народження видатної української письменниці Олени Пчілки “Олена Пчілка – громадська діячка, письменниця, науковець, просвітянка” (жовтень 2009 р.).

У 1989 році було започатковане свято української мови і писемності у с. Пересопниця Рівненського району, де написана перша українськомовна книга – “Пересопницьке Євангеліє”, і яке, з тих пір, щорічно проводиться 22 травня.

До здобуктів просвітян належить проведення започаткованого з січня 1993 року народного свята “Водохреща”, яке стало для рівнян гарною традицією, проведення Всеукраїнського пісенного фестивалю “Повстанські ночі”, який проходив у Рівному 13–14 жовтня 1997 року з нагоди святкування 50-річчя Української повстанської армії. У 1995 році започатковано проведення щорічного Слов'янського фольклорного фестивалю “Коляда” (1995–2009 рр.), найбільш масового фестивалю у якому беруть участь художні колективи із зарубіжних країн: Польщі, Словачії, Чехії, Румунії, Болгарії, Угорщини, Білорусі, Молдови.

Окрім названих заходів широкого розповсюдження набув літературний конкурс “Перло многоцінне” приурочений Дню української писемності і мови, який започаткований у 2004 році правлінням Рівненського обласного товариства “Просвіта” спільно з управліннями освіти обласних та районних держадміністрацій, громадськими організаціями. Сама назва конкурсу “Перло многоцінне” запозичена в Кирила Ставровецького – відомого українського письменника і вченого, просвітителя і видавця XVI–XVII століть, уродженця Млинівщини, автора збірника повчань “Перло многоцінне”. Необхідно зазначити, що названий конкурс набув статусу Всеукраїнського. У конкурсі беруть участь учні, молодь та студенти із області та різних регіонів України.

Метою конкурсу є сприяння утвердженню державного статусу української мови, піднесення її престижу серед молоді, виховання шанобливого ставлення до історії, культури і традицій українського народу. Конкурс розв'язував і низку інших завдань: пошук та підтримка талановитої молоді, формування в молодих людей потреби особистої причетності до процесів утвердження і розвитку української мови та культури [4, 6].

Твори переможців мистецького конкурсу друкуються на шпальтах літературного альманаху “Проріст”.

Активно долучаються просвітяни і до фестивалів, які організують подібні товариства у сусідніх областях. Так, 15 серпня 2009 року “Молода Просвіта” Рівного взяла участь у військово-історичному фестивалі “Зборівська битва”, який проходив у Тернопільській області з нагоди 360-ї річниці Зборівської битви, на місці бою українських козаків під проводом Богдана Хмельницького з польським військом короля Яна-Казимира.

У рамках фестивалю було відтворено битву на річці Стрипа. Участь у реконструкції битви взяли близько 100 членів історичних клубів не тільки з України, а й Польщі та Білорусі. Учасниця названого вище фестивалю голова “Молодої Просвіти” Л. Грекул зазначає, що минуле своєї нації стає ближчим, зрозумілішим, коли на власні очі бачиш відтворення подій того часу, захоплюєшся мужністю та відвагою хоробрих козаків, мудрістю та благородством Богдана Хмельницького. Молоді люди переконані, що знати й проникатись історією свого народу повинен кожен українець, який поважає Україну, рідну мову і себе, а завдяки фестивалям можна не тільки дізнатись багато нового та цікавого, а й самим стати учасником історичних дійств [5].

На сучасному етапі при активній участі членів “Просвіти” відродилися інші громадські організації: “Союз Українок”, “Пласт”, “Студентське братство”, перші політичні партії – УРП, ДПУ, Народний Рух та інші.

Серед названих організацій варто зупинитися на молодіжній національній скаутській організації “Пласт”. Основною метою діяльності організації є сприяння всебічному, патріотичному вихованню та самовихованню української молоді на засадах християнської моралі; виховування молоді як свідомих, відповідальних і повновартісних громадян місцевої, національної та світової спільноти, провідників суспільства на ідейних засадах Пласту. Щоб досягнути цю мету Пласт розвиває духовні, інтелектуальні, соціальні і фізичні прикмети своїх членів; плекає серед молоді традиції її предків, передає знання і розуміння історії, культури та національних традицій. Для виконання статутних завдань Рівненська округа Пласту: організовує гурткову роботу з дітьми, проводить творчі виступи, виставки, вишколи та семінари, пластові табори та мандрівки, міжнародні табори і зустрічі; бере участь у видавничій діяльності; проводить благодійницьку діяльність; залучає до своєї роботи українських та іноземних спеціалістів [6].

Адже, саме від молодого національно свідомого покоління залежить майбутнє нашої держави, її самостійність та державність.

Як завжди, одним з головних напрямків діяльності товариства “Просвіта” є видавнича справа. Сьогодні Рівненська “Просвіта” – це передусім досить широка видавнича діяльність. За період з 1989–2008 років за сприяння товариства “Просвіти” видано значну кількість книжок. Серед них найбільш цікавими є видання на історичну тематику: “Вояки у Другій світовій війні”, “Волинь – мій бій, моя надія” Й. Пацули, “Голодомор 1932–33 рр. в Україні” О. Волощука, “Пересопниця” С. Терського, “Із криниці печалі” П. Велесика, “Стежками лихоліття” С. Кир’ях, “Дерманський Святотроїцький монастир” Г. Бухало, “Дороги долі” (спогади) Н. Негребецької, “Псевдо – небезпечний” О. Намозова, “На чатах духовного Ренесансу”, „Четвертий Ренесанс України” Б. Степанишина, “Чубай з роду Гетьманів” Д. Кравця.

Необхідно відмітити, що значна роль у популяризації української Першокниги належить М. Федоришину який видав буклети “Літописна Пересопниця”, “Українська Першокнига”, книги “Пересопницька Русь”, “Пересопницька Першокнига” [3].

Опікується товариство “Просвіта” та її активні громадяни методичною та шкільною літературою. Зокрема, Б. Степанишин видав “Методику культурологічної діяльності”, “Дума про школу” для учнів 5–12 класів загальноосвітньої школи, “Космос українського фольклору”, “Велич розуму і глибини доброчинності українського етносу” (афоризми); “Українські народні пісні та романси в курсі постановки голосу” Г. Швидків-Попович.

Крім культурно-освітньої роботи товариство “Просвіта” опікується і науковою роботою. За сприяння просвітян проведено чималу кількість наукових та науково-практичних конференцій. Серед них особливу цікавість викликала: „Українська мова і проблеми консолідації нації” (22–24 травня 1997 р.), “Симон Петлюра – головний отаман війська УНР”, “Гетьман Пилип Орлик і перша українська Конституція” (2000 р.), “О. Стефанович – поет, мислитель, борець”, “В. Винниченко – видатний український державний діяч, письменник, художник”, “Українська мова, сучасна література і проблеми книговидавництва”, “Улас Самчук – наш земляк, геній української літератури”, наукова конференція приурочена 70-літньому ювілею Л. Костенко “Над берегами чистої ріки”, конференція присвячена пам’яті видатного композитора української пісні “В. Івасюк – український Моцарт” та інші.

Найбільш розповсюдженими формами діяльності товариства серед українського населення культурно-освітніх цінностей та у пробудженні національної свідомості є бесіди, диспути, лекції, які проходять у громадському університеті “Просвіта”. Серед найбільш цікавих прочитаних лекцій варто згадати такі: “Милозвучність української мови”, “Культура мовного етикету”, “Витоки української державності, походження України-Руси”, “Литовський період історії України”, “Запорізька Січ – Задунайська Січ – Кубанське козацтво”, “Творчість Гната Хоткевича”, “Історія Почаївської лаври”, “Перекази і легенди Поліського краю” [3, 129–130].

Незважаючи на відмінні умови діяльності товариства “Просвіта” в різні історичні періоди, мета і завдання цієї організації залишилися незмінними. Як і на початку ХХ століття основним завданням товариства залишилося пробудження у населення національно-культурної свідомості, виховання гідного громадянина своєї держави. Незмінними залишилися і форми та методи діяльності товариства: лекції, бесіди, диспути, вечори, знаменні дати, концерти та ін.

Отже, узагальнюючи слід зазначити, що кінці 80-х – 90-х років ХХ століття товариство “Просвіта” відіграла вагомую роль у відродженні і утвердженні української мови, як державної, поширенні української книги, розвитку національної культури, історії, збереженні і примноженні національно-культурних традицій, пробудження національно-культурної свідомості та сприяла здобуттю Україною незалежності.

Джерела та література

1. Зуляк І. С. Ювілеї “Просвіти” як одна з форм консолідації української спільноти у міжвоєнний період (до 140-річчя з часу заснування “Просвіти”) / І. С. Зуляк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Історія [За заг. ред. проф. І.С. Зуляка]. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – Вип. 3. – С. 70–83.
2. Бадєєва Л. І. Діяльність товариства “Просвіта” на Лівобережній Україні у ХХ столітті. Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 – історія України / Л. І. Бадєєва. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2004. – 21 с.
3. Державотворці. “Просвіта” Рівненщини на шляху до української України (1917–2007). Збірник статей, матеріалів та документів, присвячених 140-річчю утворення Всеукраїнської “Просвіти” та 90-річчю створення “Просвіти” на Рівненщині. – Рівне: видавець Олег Зень. – 2008. – 233 с.
4. Малевич Л. Інженери, економісти, лірики... / Л. Малевич // “Трибуна студента”. – Рівне: Національний університет водного господарства та природокористування, 2004. – № 11 (2030). – 17 листопада.

5. Грекул Л. Патріотичний дух Зборова полонив серця молодих Рівненських просвітян / Л. Грекул // Волинь. – Рівне, 2009. – № 31 (937).
6. Молодіжні громадські організації. Рівненська обласна молодіжна організація “Рівненська округа – Пласту Національної Скаутської Організації України” // http://www.molody.ukrwest.net/molorg/mol_grom_org.php.

УДК 94:070 (477)“1941/1944”

Віталіна Писцьо, аспірант Рівненського державного гуманітарного університету (науковий керівник к.і.н., доц. Р.П. Давидюк)

“ГОЛОС САРНЕНЩИНИ” – ЛЕГАЛЬНИЙ ПРЕСОВИЙ ОРГАН ПЕРІОДУ ОКУПАЦІЇ

Тимчасова німецька окупація – одна із найскладніших та найтрагічніших сторінок нашої історії. Це часи змін адміністративно-територіального, політичного, соціально-економічного та культурно-освітнього укладу життя українського народу. Однак, попри усі труднощі та негаразди, спричинені владою Рейху, в усіх сферах людської діяльності все ж вирувало життя. Для того щоб повернути на свій бік населення України, окупаційна влада намагалася проводити активну пропагандистську та культурно-освітню роботу. Вплив на свідомість людей здійснювався, зокрема, через засоби масової інформації (на той час в окупованій Україні виходили близько 150 газет і журналів, працювало 15 радіостанцій), що були під суворим наглядом фашистської цензури.

У добу німецької окупації на теренах Рівненщини виходило кілька легальних періодичних видань. Одним із найбільш значимих був часопис “Волинь”, який видавався у Рівному з вересня 1941 року до січня 1944 року. Крім того друкувалися “Костопільські вісті” (Костопіль), “Український хлібороб” (спочатку у Рівному, а з листопада 1942 року у Києві), жіночий двотижневик “Українка” (Костопіль), часопис для дітей “Орленя” (Рівне), “Українська дитина” (Костопіль) та “Школяр” (Дубно). До числа легальної періодики Рівненщини належить і газета “Голос Сарненщини”, що вважалася пресовим органом Сарненської округи.

Цікавим є той факт, що з початку існування вказаних видань, коли німецька цензура ще тільки починала працювати і надто не вникала у зміст публікацій, на сторінках легальної преси траплялися матеріали пропагандистсько-націоналістичного змісту. Це зокрема було пов’язано із певним впливом (хоча і не афішованим) на легальний видавничий сектор Організації українських націоналістів, оскільки у перші дні війни керівники ОУН розглядали Гітлера як партнера у боротьбі з більшовизмом та розраховували на лояльність нацистів щодо відновлення Української Держави, а відповідно планували надати легальних форм і видавничій діяльності [22, 18–19].

Підтвердженням думки, що “Голос Сарненщини” на початку свого існування містив елементи націоналістичного спрямування, є інвентарний опис українських буржуазно-націоналістичних газет, що видавався у рейхскомісаріаті “Україна” та містив у своєму переліку 42 позиції, серед яких знаходимо і “Голос Сарненщини” [27, арк. 43]. Однак, вказане твердження є до певної міри сумнівним, адже інше джерело відносить дане видання до групи антирадянських, що видавалися німецько-фашистськими загарбниками на окупованих територіях [12, 265]. Думаємо, що є більш вірогідною, оскільки в умовах німецького окупаційного часу націоналістичне видання не могло бути легальним, та ще й виходити періодично.

Газета “Голос Сарненщини” виходила у Сарнах з вересня 1941 року до кінця 1943 року. Видавництвом у різний час керували В. Гаврильчик, М. Бережнюк, М. Загоровський. Відповідальним редактором був М. Бережнюк. Редакція видання працювала за адресою: Рівненська область, м. Сарни, вулиця Купецька 14. Обсяг газети складав здебільшого чотири сторінки (хоча траплялися номери і по шість аркушів) форматом 40,5 на 30 сантиметрів. Вартість числа складала 1 карбованець. Щодо тиражу газети, то за деякими даними він складав 10 000 примірників [12, 265].

Частина площі газети виділялася на повідомлення німецького Верховного командування, це була рубрика під назвою “З Головної Квартири Фірера”, крім того, постійно аналізувалася ситуація на фронтах, хоча зміст публікацій даної тематики, в основному, зводився до перемог армій Рейху і переконання читачів у тому, що прихід нової влади є необхідним і водночас неминучим. Для прикладу у номері від 2 травня 1943 року у тижневому огляді найважливіших воєнних подій на першій сторінці вміщено статтю “37 641 советських літаків збито” [24, 1].

У наступних номерах теж містилася інформація про те, що один з тижнів травня 1943 року відзначився великими втратами “советів” у літаках, а на противагу цьому вказувалося, що “німецька авіація і підводна техніка вже в котре доводить свою непереможність” [19, 1], мова також йшла про “інші успішні німецькі дії” на Сході [26, 1]. Публікаціями військової тематики такого змісту планувалося вплинути на свідомість українського населення і підірвати впевненість у перемозі Радянського Союзу.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Луговий Олег (Одеса) Найм скандинавських воєнків у Київській Русі та Візантії в цифрах	3
Юсупович Адріан (Варшава, Польща) К вопросу о назначении игумена Стефана Владимирским епископом	7
Нагірний Віталій (Краків, Польща) “Да и Галич”: з історії відносин галицько-волинських князів із монголами у 1240-х рр.	9
Кузьма Тетяна (Рівне) Організація державного апарату: від Київської Русі до конституції Пилипа Орлика	12
Рибачок Ірина (Острог) Єврейська та татарська громади в містах Південно-Східної Волині в кінці XVI – першій половині XVII століття	17
Васильсва Ольга (Київ) До структури управлінського апарату гетьманського двору: дозорці та старости гетьманських маєтностей (1687–1734 рр.)	20
Конопка Наталія (Острог) Розв’язання малоросійським військовим губернатором Миколою Григоровичем Репніним проблем міського урядування	24
Мацко Наталія (Тернопіль) Взаємовідносини російських військовослужбовців із населенням Правобережної України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.)	29
Кізлова Антоніна (Київ) Списки чудотворних ікон у системі святинь Києва кінця XVIII – початку XX ст.	33
Тимочко Ірина (Рівне) Кременецьке Свято-Миколаївське Богоявленське братство: ретроспектива	36
Косар Ірина (Івано-Франківськ) Діяльність Володимира Охримовича у студентському товаристві “Академічне братство”	39
Дацків Ігор (Тернопіль) Формування зовнішньополітичної концепції Українською Центральною Радою від автономії до незалежності	43
Хома Іван (Львів) Становище Окремого загону Січових Стрільців на час листопадового повстання у Львові	47
Долганов Петро (Рівне) Євреї в спектрі економічної політики ЗУНР	51
Заставецька Наталія (Тернопіль) Популяризація ідеї збереження пам’яток у Східній Галичині у 1920–1930-х р. (на прикладі діяльності Національного музею у Львові)	54
Гуменюк Оксана (Рівне) Масові репресії радянського режиму проти населення західноукраїнських земель (1939–1941 рр.)	57
Кратюк Ірина (Рівне) “Шуцманшафт”: місце й роль у контексті українсько-єврейських взаємин часів Другої світової війни	59
Дудка Наталія (Рівне) Військово-політична діяльність Дмитра Палієва в роки Другої світової війни	62
Шевченко Лілія (Київ) Рівень споживання сільського населення України в роки хрущовської “відлиги” як показник якості його життя	64
Кузьмич Микола (Луцьк) Розвиток промисловості Волинської області в 1950-х – середині 1960-х років	68
Мазуркевич Альона (Київ) Рівень розвитку дошкільних закладів освіти як показник якості життя сільського населення України в 60-х – 80-х рр. XX століття	72
Колядинський Василь (Луцьк) Луцький автомобільний завод в роки незалежності (1991–2008 рр.)	75

Мушкевич Олег (Луцьк) Проблеми формування національної ідентичності та культури політичної свідомості української нації	80
Киридон Алла (Київ) Діяльно-христова церква в Україні: проблемне поле досліджень	83

СЕКЦІЯ II. ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ В СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Троян Сергій (Рівне) Колонізаційно-підприємницька діяльність німецького купецтва в Південній Америці у XVI ст.	87
Шеретюк Руслана (Рівне) Перехід уніатів Білорусі в римо-католицизм на початку XIX століття та реакція на нього уряду крізь призму російського імперського законодавства	91
Івчик Наталія (Рівне) Право і безправ'я єврейського населення Російської імперії XIX століття	96
Троян Павло (Рівне) Концептуальні підходи в Німеччині до проблем імперської політики в другій половині XIX ст.	98
Валух Людмила (Рівне) Берлінська конференція (1884–1885 рр.): політична боротьба в Англії навколо питання про її колоніальні здобутки та втрати	101
Даценко Ірина (Київ) Дисертація та інститут наукової атестації в університетах Російської імперії (другої половини XIX – початку XX століття)	104
Кукса Олександр (Мінськ, Республіка Білорусь) Государственно-политическое строительство в 1917–22 гг.: основные тенденции в современной историографии Беларуси и России	107
Бунечко Сергій (Рівне) Аграрна реформа в Польщі: тенденції та особливості (1920-ті роки)	110
Постоловський Руслан (Рівне) Генеза й еволюція чеських національно-демократичних ідей: історичний дискурс	114
Дзюбишина Наталія (Рівне) Реформаційний рух у педагогіці Чехословаччини в міжвоєнний період	119
Боровець Марія (Рівне) Мюнхенська конференція: випадковість чи закономірність історії	122
Сай Галина (Рівне) “Десятилітній план” нової сіоністської організації: амбівалентність оцінки в контексті польсько-єврейських відносин	124
Субот Олександр (Рівне) Політичні чистки у верхівці Комуністичної партії Чехословаччини 1949–1963 рр.: їх причини і характер	127
Купрій Тетяна (м. Бровари Київської обл.) Роль Людвіга Ерхарда у проведенні економічної реформи 1948 р.: досвід повоєнної Німеччини	133
Поспелов Андрій (Одеса) Тероризм в умовах біполярного світу (1960–початок 1990-х рр.): спроба концептуального аналізу	137
Троян Віктор (Рівне) Пан'європейський рух в умовах краху комуністичних режимів у Центрально-Східній Європі	141
Яцечко Світлана (Луцьк) Причини та перебіг грудневих подій в Польщі у 1970 р.	142
Крисенко Дмитро (Київ) США в іраксько-кувейтському протистоянні 1988–1990 рр.: миротворець чи провокатор?	145
Мисан-Мілясевич Володимир (Львів) Шанхайська організація співпраці як провідний учасник антитерористичної боротьби	148
Десятничук Ігор (Рівне) Розвиток громадянського суспільства як об'єкт історичного дослідження	150
Гайдукевич Анастасія (Рівне) Аналіз діяльності українських організацій в Чеській республіці (1993–2006 рр.)	154

СЕКЦІЯ ІІІ. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Синюк Сергій (Рівне)

Сліди культурних зв'язків Волині та Малопольщі у волинській книжності доби Володимира Васильковича 159

Тимощук Ольга (Львів)

Социніани на Волині 161

Шмид Олександр (Рівне)

Трудова імміграція поляків у Волинську губернію (1861–1914 рр.) 165

Немець Віктор (Львів)

Весільний етап заручин на Волині і Поліссі: порівняльний аналіз (середина ХІХ – початок ХХ ст.) 168

Борщевич Володимир (Рівне)

Культурно-просвітницька, благодійна праця православного духовенства Волині у 20–30-х рр. ХХ ст. 171

Переходько Наталія (Рівне)

Медичне обслуговування населення м. Рівного (1921–1939 рр.) 175

Візитів Юлія (Рівне)

Волинський Гонтар (Теодосій Довгалюк) – життєвий шлях будівничого пластової домівки 177

Ковальчук Тетяна (Острог)

Внесок Волинського краєзнавчого товариства і опіки над пам'ятками старовини у розвиток туризму на Волині у міжвоєнний період 180

Самсонюк Тетяна (Рівне)

ОУН у Західній Волині осені 1939 – літа 1941 років: вектори державотворчої діяльності та покарання за неї 183

Ленартович Олег (Луцьк)

Відновлення організаційної мережі ОУН на Волині у 1939–1941 рр. 187

Булига Ірина (Рівне)

Конфліктогенний потенціал міжправославних відносин на Волині у 1941–1942 рр. 190

Доброчинська Валентина (Рівне)

Розвиток освіти Рівненщини в умовах окупаційної влади (1941–1944) 193

Абрамчук Катерина (Рівне)

Вербувальна політика Німеччини на Волині в період Другої світової війни: особливості та шляхи втілення 196

Ковальчук Іван (Київ)

Діяльність УПА на території Житомирської області в 1943 р. 199

Іванченко Володимир (Київ)

Обставини загибелі письменниці та учасниці підпілля ОУН (Б) на Рівненщині Людмили Фої 202

Польова Юлія (Київ)

Йосип Демчик (“Луговий”) – провідник Дунаєвського та Вінницького надрайонів ОУН (б) на Поділлі (1946–1951) 205

Ільницький Василь (Дрогобич)

Керівний склад Дрогобицького надрайонного проводу ОУН (весна 1945 р.–1952 р.) 207

Борейко Галина (Рівне)

Роль “Просвіти” у піднесенні національно-культурної свідомості у 80–90-ті роки ХХ століття 212

Писцьо Віталіна (Рівне)

“Голос Сарненщини” – легальний пресовий орган періоду окупації 215

Прокопчук Сергій (Рівне)

Початок будівництва “Козацьких могил” 218

Гілевич Ігор (Львів)

Польові етнографічні дослідження Полісся України науковцями львівського скансену: історія, географія, тематика, результати та подальші перспективи 221

СЕКЦІЯ ІV.**ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ІСТОРИЧНІ ДИСЦИПЛІНИ**

Яцечко Тетяна (Луцьк) Історична топографія Кременця Х–XIV ст. за літописними архітектурно-археологічними джерелами.....	226
Красножон Андрій (Одеса) Проблема датування оборонного рову фортеці Білгород на Дністрі	229
Чекурков Василь (Рівне) Археологічні джерела литовсько-польської доби про м. Дубно за матеріалами досліджень 2005 р.	234
Войтюк Олексій (Рівне) Характеристика замку в селі Тайкури на Рівненщині	236
Ващук Дмитро (Київ) Документи великого князя Свидригайла (за матеріалами 22 Книги записів Литовської Метрики)	237
Блануца Андрій (Київ) Земельні надання Сигізмунда II Августа на Волині: джерела дослідження	241
Сажок Оксана (Луцьк) Історіографія бібліотечної та видавничої діяльності церковних православних братств Волинської губернії у другій половині XIX – на початку XX століть	243
Дутчак Олена (Івано-Франківськ) Проблеми інституалізації галицького краєзнавства в українській та польській історіографії	247
Двуреченська Олександра (Дніпропетровськ) Органи міського самоврядування Катеринослава: історіографія питання	251
Музичин Ірина (Івано-Франківськ) Сучасна російська історіографія про зовнішньополітичні плани Росії щодо західноукраїнських земель наприкінці XIX – на початку XX ст.	255
Рябчикова Фаїна (Луцьк) Джерела до вивчення діяльності етнографічного відділу Волинського науково-дослідного музею (1920–1931 рр.)	259
Сова Андрій (Львів) Символіка пластового куреня “Лісові чорти” у Львові	267
Надурак Наталія (Івано-Франківськ) Українська історіографія про зовнішньополітичну діяльність ОУН (1929–1941)	271
Марченко Наталія (Острог) Періодичні видання як історичне джерело	275
Мальована Марія (Івано-Франківськ) Соціально-економічний розвиток західноукраїнськьї земель в 1950-х – першій половині 1960-х рр. у світлі вітчизняної історіографії	278
Корнійчук Любов (Острог) Співпраця Аркадія Жуковського в журналі “Український історик”	282
Хеленюк Анастасія (Острог) Професор Любомир Винар як редактор журналу “Ethnic Forum”	287
Клинова Галина (Рівне) Проблеми давньої історії України у творчості Олександра Домбровського	290
Наконечна Ольга (Івано-Франківськ) Національно-культурне відродження етнічних меншин України у 1985–1991 рр.: вітчизняна історіографія	293
Матлай Любава (Київ) Дипломатія Іспанії в період консолідації (80–90-ті роки XX століття): історіографія проблеми	297
Грачевська Таміла (Дніпропетровськ) Проблеми українсько-турецьких відносин: історіографічна традиція та новітні підходи	302
Годованська Оксана (Львів) Релігійні практики українських трудових мігрантів четвертої хвилі	305
ДАНІ ПРО АВТОРІВ	307
ЗМІСТ	310

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **В.М. Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **В.Б. Самсонюк, Л.М. Федорук**

Обкладинка – **Г.В. Волохов**

Підписано до друку 27.11.2009 р.

Папір офсетний. Гарнітура “Times New Roman”.

Наклад 300 прим. Обліково-видавничих аркушів 37,9.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету,
вул. С.Бандери, 12, м. Рівне, Україна, 33028.